

DİNİN DİREĞİ VE TEMELİ *

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

Rabbi'şrah lî sadrî, ve yessir lî emrî, ve'hlül ukdeten min lisânî ila'llâh...

El-hamdü lillâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayrı halkihî muhammedin ve âlihî ve sahibihî ve men tebahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyü hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

دُخُولُ الْبَيْتِ دُخُولٌ فِي حَسَنَةٍ وَخُرُوجٌ مِنْ سَيِّئَةٍ

(عد. هب. عن ابن عباس)

RE. 283/7 (*Duhûlü'l-beyti duhûlün fi hasenetin, ve hurûcün min seyyieh.*) Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Muhterem cemaat-i müslimin!

Hocamız Ahmed Ziyâeddîn-i Gümüşhânevî Hazretleri'nin cem etmiş olduğu, Râmûzü'l-Ehâdîs isimli hadis kitabının, dal harfi hadislerini okumaya devam ediyoruz.

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Dersimize başlamadan önce, sevgili peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimiz'in mübarek ruh-u saadetleri için ve onun âlinin, evlâdının, ezvâcının, ashabının ve kıyamete kadar güzerân eylemiş, ona hüsn-ü ittiba eden etbânın ruhları için; cümle evliyânın, sulehânın ruhları için;

Ebû Bekr-i Sıddîk RA ve Aliyyü'l-Murtazâ RA Hazretleri'nden, hocamız merhum Mehmed Zâhid Efendi'ye kadar güzeran eylemiş bulunan sadât-ı turuk-u aliyyemizin ve bu kitabın müellifi Ahmed Ziyâüddîn Efendi Hazretleriyle, kitabın içinde ismi geçen, bu hadis-i şeriflerin bize kadar vasıl olmasında emeği, gayreti geçmiş olan zevât-ı muhteremenin ruhları için;

Ve uzaktan yakından Peygamber SAS Efendimiz'e muhabbetinden ve din-i mübîn-i İslâm'a mensûbiyetinden nâşi, bu hadis-i şerifleri dinlemeye gelen siz kardeşlerimizin, ahirete irtihal eylemiş olan cümle yakınlarının ruhları için, bir Fatiha üç İhlâs-ı Şerif hediye edelim:

a. Kâbe'nin İçine Girmek

Dersimizin başında metnini okuduğumuz hadis-i şerifte Aleyhi's-salâtu ve's-selâm Efendimiz, İbn-i Abbas RA'dan naklolunduğuna göre buyuruyor ki:¹

¹ Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.455, no:4053; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV,s.137; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.197, no:34641; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XII, s.456, no:12290.

دُخُولُ الْبَيْتِ دُخُولٌ فِي حَسَنَةٍ وَخُرُوجٌ مِنْ سَيِّئَةٍ

(عد. هب . عن ابن عباس)

RE.283/7 (*Duhùlu'l-beyti duhùlün fi hasenetin, ve hurùcün min seyyieh*) “Beyt’e giriş, hasenat kazanmak üzere giriştir ve çıkış, seyyiattan kurtulup, günahlarının afvolup temizlenmesinden sonraki tertemiz çıkıştır.”

Bu Beyt’ten murad, Beytullah’tır. Yâni, Mescid-i Haram’ın ortasında bulunan, *el-Kâbetü’l-Müşerrefe...* Yâni, bizim namazlarımızda istikbal edindiğimiz, yöneldiğimiz mübarek bina. Siyah örtüsü üzerinde ayet-i kerimeleri, lafza-ı celâlleri yazılmış olan, örtüyle örtülü bulunan, o mübarek bina ki, onun Rük-n-ü Hacer ile, Rük-n-ü Irakî arasında bir kapısı vardır. İnsan boyundan yukarıdadır. İnsan elini uzattığı zaman, ancak eşliğine eli değer ve orası duaların çokça kabul olduğu yerdir. İnsan fırsat bulup da o kapının eşliğine elini atar, Mevlâsına tazarru ve niyaz ile, gözyaşlarıyla yalvarırsa; duaları kabul olur.

Oradan içeri girmek... Tabii yüksek, kapısı çok yüksekte, herhalde merdivenle başka bir şekilde girmek lâzım! Kâbe-i Şerîf’in içerisi mübarek bir odadır. İnsan onun içine girer de namaz kılabilirse, ki o herkese nasib olmaz, hacıların filan başarabileceği bir şey değil. Çok müstesna kimselere o kapı açılır. Oraya girme izni nasib olur bazı bahtiyarlara... Orada namaz kılmak, orada dua etmek, fevkalâde kıymetlidir.

İnsan bu Kâbe'nin kendi binası içine girerse, hasenat, büyük ecr-i cezîl sahibi olur. Burada hasene kelimesinin müfred olarak gelmesi, cinsi bildirmek içindir. Çeşitli haseneler kazanır, pek çok hasene kazanır mânâsıdır. Yâni, çok sevaba girer; günahından çıkmış, soyulmuş, sıyrılmış olarak dışarı çıkar.

Peygamber –*aleyhi's-salâtu ve's-selâm*– Efendimiz bir defa girmiş. Feth-i Mekke'de, Mekke-i Mükerrerme müşriklerin elinden fetholunduğu zaman, o zaman Kâbe-i Müşerefe'nin içine girmiş. Ama veda haccına gittiği zaman girmemiş. Demek ki, her zaman girme gibi bir durum da bahis konusu değil....

b. Mü'minin Kıymeti

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:²

دُخُولُ الْمُؤْمِنِ عَلَى الْمُؤْمِنِ تُرْعَةٌ وَدُخُولُ

الْمُؤْمِنِ عَلَى الْكَافِرِ حُجَّةٌ وَالْمُؤْمِنُ

يَزْهَرُ نُورُهُ لِأَهْلِ السَّمَاءِ

(الدیلمی عن ابن عباس، وقال: ترعة أي روضة ویروی فرحة)

RE. 283/8 (*Duhûlü'l-mü'mini ale'l-mü'mini tür'atün, ve duhûlü'l-mü'mini ale'l-kâfiri hüccetün, ve'l-mü'minü yezheru nûruhû li-ehli's-semâ'*)

² Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.221, no:3073; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.272, no:773.

Yine İbn-i Abbas RA'dan... Yâni, Peygamberimizin amcası Abbas var, onun oğlu Abdullah. Genç yaşta Peygamber Efendimiz'in yanına, meclislerine katılma şerefine ermiş bir sahabî, yeğeni aynı zamanda. Genç olduğu halde, pek geniş, derin bir anlayışa sahipmiş kendisi. Hazret-i Ömer gibi celâlli bir emirü'l-mü'minîn, onu yanından hiç ayırmamış.

“—Gel bakalım, sen benim sağıma otur!” diye İbn-i Abbas RA'yı yanına oturturmuş.

Gençliğine rağmen... Demek ki, ilim vermiş Allah, hikmet vermiş.

وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا

(البقرة: ٢٦٩)

(Ve men yü'te'l-hikmete fekad ûtiye hayran kesîrâ) [Kime hikmet verilmişse, şüphesiz ona çokça hayır verilmiştir.] (Bakara, 2/269) Kime Allah o hakiki ilmi ihsan ederse, çok hayır vermiş demektir.

Öyle bir zât-ı muhterem... O naklediyor yine Peygamber Efendimiz'den:

“—Bir müslüman, bir müslümanın yanına girse; bu müslümanın yanına girmek, sanki bir bahçeye, bir gül bahçesine, gülistana, böyle çiçekli, yeşilli yere girmiş gibi olur.” Yâni, müslümanın müslüman kardeşinin yanına gitmesi hoş bir şeydir.

(Ve duhûlü'l-mü'mini ale'l-kâfir) “Müslümanın bir kâfirin yanına uğraması da, onun aleyhine bir hüccettir.” Yâni, mü'min oraya gitti mi, onun kalbinde iman var, onun dilinden hak söz çıkar. Kâfirle konuştuğu zaman, o kâfirin aleyhine hüccet olacak, kıyamet gününde mazereti kalmayacak kâfirin... Yâni,

“—Ya Rabbi, işte ben duymadım, etmedim!”

“—Sana bir mü'min kulum gelmedi mi? Filanca zaman yanına girmedi mi? Niye ondan imanı telakki etmedin, almadın?” diye aleyhine hüccet olacak.

Müslüman kâfirin yanına girerse, bu hüccettir onun aleyhine...

(Ve'l-mü'minu yezheru nûruhû li-ehli's-semâ')

“Mü'min o kadar kıymetli bir kimsedir ki, gök ehli mü'mini nurundan tanırırlar dünyada...”

Gök ehli kimdir? Gökteki melekler... Çünkü dünyadaki mü'minin nuru, gök ehline ışıldar. Nasıl karanlık bir gecede ışık gördük mü, onu biliyoruz; semâ ehli, yâni melekler, müslümanı ışığından, nurundan öyle tanırırlar. Nuru semâ ehline bir alâmet olur.

‘—Hah, şurada müslüman var!’ diye bilirler yâni ışığından, nurundan.

Öyle kıymetli bir zattır müslüman. İnsan iman sahibi oldu mu, böyle mazhariyetlere sahip olur. Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi iman-ı kâmile vâsıl etsin...

Çünkü iman bir taklittir, bir tahkiktir. Yâni insan, “Başkası öyle söylüyor, babamdan böyle gördüm!” diye taklîden başlar işe; ama bu taklit makbul bir şey değil. Taklitten işin özüne intikal etmesi lâzım... Gerçekleri kendisinin duyması lâzım! Vasıtasız, kesintisiz Mevlâsına bağlantısını sağlayıp da, kâmil mü'min olması lâzım!

Allah-u Teâlâ Hazretleri o imanı bize ihsan eylesin... Onun lezzetini duyursun... Ondan bizi ayırmasın... Son nefeste ol kelime-i tayyibe ki buyurun:

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ
وَرَسُولُهُ

(Eşhedü en lâ ilâhe illa'llâh, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlühû) deyip, emanetini Mevlâsına teslim eden bahtiyarlar arasına bizi de dâhil eylesin...

c. Cennetin Dereceleri Ayetler Kadar

Bu üçüncü hadis-i şerif de, yine İbn-i Abbas'tan rivâyet edilmiş:³

³ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II,s.218, no:3064; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.541, no:2425; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XII, s.457, no:12292.

دَرَجُ الْجَنَّةِ عَلَى قَدْرِ أَيِ الْقُرْآنِ بِكُلِّ آيَةٍ دَرَجَةٌ
فَتِلْكَ سِتَّةُ آلَافٍ وَمِائَتَا آيَةٍ وَسِتَّةَ عَشَرَ آيَةً بَيْنَ كُلِّ
دَرَجَتَيْنِ مِقْدَارُ مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ فَيَنْتَهِي بِهِ
إِلَى أَعْلَى عِلِّيِّينَ لَهَا سَبْعُونَ أَلْفَ رُكْنٍ وَهِيَ يَأْقُوتَةُ
تُضِيءُ مَسِيرَةَ أَيَّامٍ وَلَيَالِي

(الديلمى عن ابن عباس)

RE. 287/9 (*Derecü'l-cenneti alâ kadri âyi'l-kur'ân, bi-küllî ayetin derecetini, fetilke sittetü âlâfin ve mietâ ayetin ve sittetü aşere âyeten, beyne külli dereceteyni mikdâru mâ beyne's-semâi ve'l-ardi, feyentehî bihî ilâ a'lâ illiyyin, lehâ seb'üne elfe rüknin ve hiye ya'kûtetün tudîu mesîrete eyyâmin ve leyâlin.*)

Buyurmuş ki Peygamber SAS, o zat-ı muhteremin bize naklettiğine, duyup da iletteğine göre:

“—Cennet'in dereceleri, Kur'an-ı Kerim'in ayetleri kadardır. Cennette kaç derece var, ne derecelerde olacak insanlar? Kur'an-ı Kerim'in ayetleri kadardır. Her bir ayet bir derecedir. Böylece Kur'an-ı Kerim'in ayetleri, (sittetü âlâfin ve mietâ ayetin ve sittetü aşere âyeten) altı bin iki yüz on altı ayettir. O halde, cennet de altı bin iki yüz on altı derecedir.

Her bir derecenin arası, sanki gök ile yerin arası miktarındadır. O kadar yüksektir. Derecelerin arası da o kadar farklıdır ve en sonunda A'lâ-yı İlliyyîn denilen yere kadar çıkar. A'lâ-yı İlliyyîn,

en yüksek makam, en yüksek mertebesidir ve buranın yetmiş bin ayağı, direği vardır ve her birisi yakuttandır ve nice günlük, gecelik mesafeden, nuru etrafa saçılır.

İnsan Kur'an-ı Kerim'e sahip oldukça, onun ayetlerini öğrendikçe, onların insanlara telkin etmiş olduğu kemâli iktisab ettikçe, vasıflandıkça; o ayeti kendi gönlüne yerleştirip, onun mucibince hareket eden kimse haline geldikçe, bir derece kazanır cennette... Öteki ayetle de tahakkuk edince, bir derece daha kazanır. Böylece Kur'an-ı Kerim'in tamamını, insan kendi içine sindirir de, ehl-i Kur'an olursa tam mânâsıyla, o zaman A'lâ-yı Illiyyîn'e yükselir. En yüksek dereceye... Â'lâ-yı Illiyyîn, Arş'ın sağ ayağında imiş ve cennetin en yüksek derecesi, yedinci semanın üzerinde bir mübarek mahal ve makam imiş.

Onun için, kemâlin sonu yok, insan hayatı boyunca Kur'an-ı Kerim'i çok okumalı, çok öğrenmeli, çok nüfuz etmeye çalışmalı ve Kur'an-ı Kerim'in ayetlerini tatbik etmeye çalışmalı! Bir ayet-i kerimeyi tatbik etti mi, göklerle yerler arası kadar bir yüksek merhaleye, daha yukarıya çıkıyor, daha yüksek dereceye çıkıyor.

Onun için, herkesin çokça çalışması lâzım!

Ama nasıl olmuşuz? Artık alışkanlıktan mıdır, öyle gördük; taklidî iman sahibi olduğumuz için, hakikî imana ermediğimiz için... Allah-u Teâlâ Hazretleri bize Kur'an-ı Kerim göndermiş; okumasını bilmiyoruz, içinde ne yazıldığını bilmiyoruz, bize

ne emrettiğini bilmiyoruz. Hem de müslümanız diyoruz. Evet, insan, “Eşhedü en lâ ilâhe illa’llah, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlühû” dediği zaman, mü’min olur; ama ondan sonraki zamanını, İslâmiyet’in derinlemesine inceliklerini öğrenmek için sarf etmesi lâzım!

Kur’an-ı Kerim’i ne okumasını biliriz, ne ezberleriz, ne ayetlerin mealini biliriz, ne de onlara göre kendi ahlâkımızı düzeltmeye çalışıyoruz. Hâlbuki Peygamber SAS Efendimiz’in ahlâkını sordular Hz. Aişe Validemiz’e, Zevcât-ı Tâhirât’tan ya, Peygamber Efendimiz’in her halini, ev halini de biliyor:

“—Ahlâkı nasıldı ey anamız, ey müslümanların anası Aişe-i Sıddîka! Peygamber aleyhi’s-salâtu ve’s-selâm Efendimiz’in ahlâkı nasıldı?” diye sormuşlar.

Diyor ki:

“—Siz Kur’an okumaz mısınız?

كَانَ خُلُقُهُ الْقُرْآنَ

(م. حم. طس. هب. عن عائشة)

RE. 543/6 (Kâne hulûkühü’l-kur’ân)⁴ “Rasûlullah’ın ahlâkı Kur’an-ı Kerim’di.” buyurmuş.

⁴ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.163, no:25341; Buhârî, *Edebü’l-Müfred*, c.I, s.115, no:308; Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.I, s.30, no:72; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.II, s.154, no:1428; Hz. Aişe RA’dan.

Lafız farkıyla: Müslim, *Sahîh*, c.I, s.512, no:746; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.426, no:1342; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.410, no:1475;

Demek ki, Rasûlüllah SAS Efendimiz, bu hadis-i şerifte bize bildirdiği gibi kendisi, Kur'an-ı Kerim'in her ayetini üzerine işlemiş, Kur'an-ı Kerim'in her ayetini sindirmiş içine ve baştan aşağıya mücessem Kur'an-ı Kerim olmuş yâni. Rasûlüllah, işte ahlâkı, işte hayatı, işte yaşayışı, bak! Kur'an-ı Kerim... Her şeyiyle... Alışı, verişi, oturması, kalkması...

Allah-u Teâlâ Hazretleri bize kemâl nasib etsin... Kur'an-ı Kerim'e sahip olmak, onun kadr ü kıymetini bilmek nasib etsin...

İnsan kabre gittiği zaman;

الْقَبْرِ صَنْدُوقُ الْعَمَلِ

(*El-kabru sandûku'l-amel*) “Kabir amel sandığıdır.” diyor şair. Kabir ne? İnsanın amellerinin konulduğu sandık... Oraya gittiği zaman insan, amelleriyle karşılaşacak. Bazen böyle giden kimselerin, böyle hayatlarından haberler intikal ediyor evliyâullah tarafından. Gittiği zaman güzel yüzlü kimseyle karşılaşmışlar. Sorarmış:

“—Sen kimsin?”

İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.II, s.171, no:1127; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VI, s.292, no:2551; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.499, no:4413; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.168, no:425;

İbn-i Sa'd, *Tabakâtü'l-Kübrâ*, c.I, s.364; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*; c.III, s.382; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.255, no:18378 ve s.380, no:18718.

“—Ben senin hep okuma itiyadında olduğun Tebâreke Suresi’yim, sana arkadaş olmaya geldim!” dermiş kabirde...

Eh, böyle kapkaranlık yerde kalmak mı iyi, gül yüzlü, güleç yüzlü, nur yüzlü varlıklarla öyle orada ahbaplık, sohbet etmek, yalnızlık çekmemek mi iyi? Onun için, Allah-u Teâlâ Hazretleri, Kur’an’a daha fazla ehemmiyet vermek nimetini bize ihsan etsin...

En yüksek mertebesi müslümanlığın, okuyoruz tasavvuf kitaplarını, işte kâmil insanlar neler yaparlarmış? Şöyle zikrederlermiş, böyle namaz kılarlarmış, şöyle hayır yaparlarmış, böyle cömertlik yaparlarmış... En yüksek derecesi diyor kitaplar, okuyoruz, okuyoruz; en yüksek derecedeki, Kur’an’ı en çok okurmuş. Kur’an, bizim her şeyimiz...

Abdülhâlik-ı Gücdevânî Rh.A ve KS Hazretleri nasihatlerinde diyor ki:

“—Zahiri de, bâtını da Kur’an-ı Kerim’de ara!”

Yâni, “Tasavvufu da istiyorsan, Kur’an-ı Kerim’de... Şeriatı da istiyorsan, Kur’an-ı Kerim’de... Dünya saadeti de istiyorsan Kur’an-ı Kerim’de... Ahiret selâmeti de istiyorsan, hepsi Kur’an-ı Kerim’de...”

El-hamdü lillâh, müslümanların içine girdi mi bir insan, emniyette... Kasası emniyette, canı emniyette, ırzı emniyette, namusu emniyette... El-hamdü lillâh...

Ama imanı zayıf insanların içine gitti mi, ne canından emin olur, ne parasından emin olur; hiç bir şeye güvenemezsin ki... Hırsızlık mı yapacak? Adam mı öldürecek? Şeref mi

tecavüz edecek? İnsanı insan yapan iman, mes'uliyet duygusu! Ahirete iman olmasın, bu insanlar canavar gibi birbirlerini yerler. İnsanı insan yapan, “Yarın Mevla'nın huzuruna çıkacağım, ben bunun hesabını vereceğim!” diye düşünmek; iman yâni...

Onun için, en hayırlı insan, insanlara ne hayırlı, en faydalı kimse, mü'min kimsedir! En hayırsız kimse de, imansız kimsedir. Çünkü o imansızlığı için, imansızlığından dolayı, sırf kendisi için çalışacak. Başkaları ölsün, ızdırap çeksin, sıkıntı çeksin... Bir çoğundan çekinmeyecek! Niye öldürüyorlar birbirlerini? Niye müslüman öldürmüyor da onlar öldürüyor? Çünkü müslüman mesuliyet duygusundan korkuyor, diyor ki

“—Yarın ben hesaba çekileceğime, bu dünyada zulme sabredeyim!” diyor.

Ama kâfir çekiyor, o onu vuruyor, o onu vuruyor, ip doluyor boynuna, sıkıyor, gözünü oyuyor, kulağını kesiyor... İmansızlık insanı canavar yapar. Hayvandan aşağı yapar. Allah-u Teâlâ Hazretleri hem bizi mü'mini kâmil etsin, hem de imanının kadrini, kıymetini herkese bildirsin.

İmanlı insan müstesna bir cevher gibidir. Yâni, yerden bulunmuş petrol damarı gibi, mücevher damarı gibi bir şeydir. Onu elinde tuttuğu zaman, bulduğu zaman başının üstüne koyması lâzım! Keşke bütün memleketimizin, bütün fertleri mü'min olsa, mü'min-i kâmil olsa, bak nasıl fabrikalar çalışır, nasıl memleketimiz dünyanın en yüksek memleketi olur!

Çektiğimiz sıkıntı niye? İmansızlıktan... İşçi vazifesini yapmaz, patron vazifesini yapmaz, memur vazifesini yapmaz; herkes kaytarır, kaçır, rahatına bakar, çalar çırpar... Bütçeden fasıl ayırır bir iş yapılınsın diye, devletin, milletin işi görülsün diye; üçte biri kaybolur, o onu çalar, bu bunu çalar, müteahhit vazifesini yapmaz; imansızlık hepsi... Hepsini nerede arayacağız? Kur'an-ı Kerim'de...

Peygamber (Aleyhi's-salâtu ve's-selâm) Efendimiz buyuruyor ki:⁵

“—İleride karanlık gece parçaları gibi fitneler zuhur edecek!”

Eyvah! Diyorlar ki:

“—Ya Rasûlallah! Nedir kurtuluş çaresi bundan? Ne yapalım, o fitnelere uğrarsak, yaşar da o vakte gelirsek ne yapalım? Neye sarılalım?”

Diyor ki:

“—Çare Kur'an-ı Kerim'dir ve benim sünnet-i seniyyemdir. Kur'an-ı Kerim'e sımsıkı sarılan, sapasağlam bir ipe sarılmıştır. O onu çeker, cennete götürür, kurtarır. Kur'an'dan gayri neye dayanırsan, neye sarılırsan; duvara dayansan, yaslansan, göçer... İnsana dayansan; ölür...

⁵ Müslim, *Sahîh*, c.I, s.110, no:118; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.487, no:2195; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.303, no:8017; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*,

Kime dayanacaksınız? Allah'tan başka ve Allah'ın kitabından başka dayanacak yerimiz yok... Allah akıl fikir versin cümlemize... Gerçeği görüp de gerçeğe sımsıkı sarılmak nasib etsin!

d. Faizin Kötülüğü

Sayfanın 10. hadis-i şerifi:⁶

دِرْهَمٌ رَبًّا يَا كُلُّهُ الرَّجُلُ وَهُوَ يَعْلَمُ أَشَدُّ عِنْدَ اللَّهِ

مِنْ سِتَّةٍ وَثَلَاثِينَ زَنِيَةً

(حم. قط. طب. ض. عن عبد الله بن حنظلة)

RE. 283/10 (*Dirhemü riben ye'külühü'r-racülü ve hüve ya'lemu, eşşeddü inda'llah min sittetin ve selâsîne zenyeten.*)

Aman yâ Rabbi! Peygamber (*Aleyhi's-salâtu ve's-selâm*) Efendimiz buyuruyor ki:

c.III, s.156, no:2774; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.396, no:6515; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.55, no:140; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.335; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XXIV, s.457; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.7, no:2074; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.182, no:30880; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.329, no:878; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XI, s.86, no:10309.

⁶ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.225, no:22007; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.III, s.16, no:48; İbn-i Ebî Şeybe, *Musanef*, c.IV, s.447, no:21997; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.393, no:5517; Şeybânî, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, c.V, s.229, no:2759; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XXVII, s.418; Abdullah ibn-i Hanzala RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.IV, s.210, no:6573; *Kenzü'l-Ummâl*, c.IV, s.209, no:9761.

“—Bir dirhem ribâ, bir dirhem faiz ki, kişi onu bile bile yiyor; kişinin bile bile yemiş olduğu bir dirhemlik ribâ, Allah indinde otuz altı tane zinadan daha şiddetlidir.”

Hadi bakalım, ye bakalım! Neden? Bak müslümanlık ne kadar yüksek, ne kadar ulvî, ne kadar insan haklarına saygılı, ne kadar hakkaniyetli... Kimsenin bedavadan, beleşten bir şey kazanmasını istemiyor. Herkes alnının teriyle, bileğinin, pazusunun gücüyle hak ederek kazansın istiyor. Birisi dese:

“—Benim sermayem var, koyarım parayı, ötekiler çalıştığı kadar çalışsın, ben de paramın faizini alırım, oturduğum yerde yastığa yaslanmışken param artar.”

Bunu istemiyor İslâmîyet...

“—Herkes helâl yesin!” diyor.

“—İşçinin alnının teri kurumadan parasını ver!” diyor patrona, “Bekletme!” diyor.

Ondan sonra, dilenen kimseye demiş ki:

“—Git şuradan bir ip al; dağdan odun topla, çalı topla, getir sat! İnsanın emeğiyle geçinmesi, dilenmekten şu kadar daha hayırlıdır!” diye çalışmayı tavsiye ediyor.

Onun için bizim büyüklerimiz... Peygamberlerden de var ya, Davut AS demirciyymiş, falanca söyleymiş, filanca böyleymiş. Hep duyuyoruz büyük zatları... İş yaparlarmış. Yâni, meselâ; Ahmed-i Yesevî KS Hazretleri kaşık yontarmış. Kaşık yaparmış... Eşeğinin kenarına iki tane küfe bağlamış, sepet bağlarmış. Kaşıkları onun

içine koyarmış, “Deh!” edermiş eşeği... Eşek pazara gidermiş. Kaşık almak isteyen insanlar gelirlermiş, beğendikleri kaşıkları alırlarmış, bir para bırakırlarmış oraya...

Elinin emeğiyle geçiniyor. Onu da tabii gene hayra sarf edermiş. Ne diyor Yunus Emre:

Dürüş, kazan, ye, yedir;

Bir gönül ele getir;

Bin Kâ’be’den yeğrekdir,

Bir gönül imâreti...

Dürüş yâni, gayret et, çalış! Kazan, ye ve yedir. Helâlinden kazan, yersin kendi kazandığını, bir de yedir başkasına...

Bak Hocamızın hocası Mustafa Feyzî Efendi’nin bahsi geçti sabahleyin. Onun kardeşi Tekirdağ’da müftüymüş. Evlerine kiracı olmuş da, bu hadiseyi bana anlatan hacı ağabeyimiz, diyor ki:

“—Kapısı var, kenarda, çivilenmiş. Allah Allah, bu tarafta odanın kapısı var da, neden bir de bu bahçe tarafına doğru bir kapı var burada? diye merak ederdim!” diyor. “Araştırdım, araştırdım, öğrendim... O zat-ı muhterem, sofrasına misafir olmadan, getirmeden yemek yemezmiş.”

“—Evde misafir olmazsa, ne yapardı?” diye sormuşlar.

Hanları dolaşmış, o zamanın otellerini... Adamını gönderirmiş, ille oradan bir işçi, bir yolcu buldururmuş, sofrasına ille bir misafir alırmış. Cömert... Cömertlik... Yâni, cimrilikle hiç bir şey hâsıl olmaz. Muhakkak müslüman cömert olacak.

Onun için, bedavadan kazanmak yok...
Bedavadan durduğu yerden, ötekisi çalışsın
çabalasın, sen otur ye... Öyle şey olur mu?
Onun için ribâ yasak, faiz yasak...

Onun için, diyor ki:

“—Bir insanın bir kamçı miktarı yeri, araziyi
gasb etmişse, cehennemden yerini hazırlasın
öyle kimse!” diyor.

Arazi gaspetmek de yok. Kimsenin... Arazisinden
izni olmadan bile geçemezsin adamın. Ne
kadar bak hukuka saygılı insanların, haklarına
saygılı müslümanlık. El-hamdü lillâh, çok şükür
Mevlâmız'a ki, bizi müslüman yaratmış. Ya bir
de başka, bâtıl yollarda olsaydık,, bu akıl ile
bulabilir miydik hak yolu?

Çok şükür, *el-hamdü li'llâh, alâ nimeti'l-
islâm, ve alâ tevîkî'l-imân, ve alâ hidâyeti'r-
rahmân...* İmanımıza, Allah'ın hidayetine hamd
ü senalar olsun...

e. Sağlığında İnfak Etmenin Üstünlüğü

Ebû Hüreyre RA naklediyor ki, Peygamber SAS
Efendimiz şöyle buyurmuş:⁷

دَرَاهِمُ الرَّجُلِ يُنْفِقُ فِي صِحَّتِهِ خَيْرٌ مِنْ عِتْقِ رَقَبَةٍ

عِنْدَ مَوْتِهِ

(أبو الشيخ عن أبي هريرة)

⁷ *Kenzü'l-Ummâl*, c.XVI, s.867, no:46083; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XII,
s.458, no:12294.

RE. 284/1 (*Dirhemü'r-raculi yünfikuhû fî sıhhatihî, hayrun min ıtkî rakabetin inde mevtihî.*) “Bir adamın sıhhatli iken, sağken, sâlim iken infak ettiği, sadaka olarak verdiği bir dirhem para; ölümü hastalığında bir köle azad etmesinden daha hayırlıdır.”

Şimdi insanın bir sıhhatli hali var, geziyor, çalışıyor, para kazanıyor, emeli var, ümidi var ki, ben daha çok yaşarım diye... Evlatları için uğraşiyor, ailesi için uğraşıyor filan... Bu esnada çıkartıp bir dirhem vermesi.

Ölüm döşegine yakalanmış, artık ölmek üzere, hayır yapıyor yatakta; hadi köle azad ettim, şunu şuraya verdim, bunu buraya verdim. O zaman bir köle azad etmekten, sıhhatli halde bir dirhem vermesi daha hayırlıdır. Çünkü o ölüm döşegindeki artık... Evet her ne kadar sen ölmedin, senin gibi görünüyor; ama mirasçılarının. O zamana kadar harcamadın, biraz sonra mirasçılarının hakkı olacak. Savuruyorsun artık...

Fakirlikten korktuğun zaman, yaşamayı ümit ettiğin zaman ki verdiği kıymetli oluyor. O Allah rızası için oluyor. Ötekisi nasıl olsa biliyorsun, faydalanamayacaksın; elinden çıkacağını anladın, o zaman veriyorsun. O kıymetli değil. En son anda kıymetli değil...

En son andaki iman bile kıymetli değil... Firavun, Musâ AS'ı kovaladı, kovaladı, kovaladı; suyun içinde boğulacağı zaman;

حَتَّىٰ إِذَا أَذْرَكَهُ الْغَرَقُ قَالَ أَمَنْتُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا
الَّذِي أَمَنْتُ بِهِ بَنُو إِسْرَائِيلَ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ

(يونس: ٩٠)

(*Hattâ izâ edrekehü'l-garaku kâle:*) “Tam boğulma geldiği zaman, boğulma vakti geldiği zaman dedi ki: (Âmentü ennehû lâ ilâhe ille'llezi âmenet bihi benû isrâîle ve ene mine'l-müslimîn) Gerçekten Benî İsrail'in inandığı Allah'tan gayri bir mâbud olmadığına ben de iman ettim. Ben de müslümanlardayım!” (Yunus, 10/90) dedi ama, iş işten geçti. Tam ye's halinde, artık biliyor, ölüm gelmiş. O zamana kadar ulûhiyyet iddiasındaydı, orada müslümanlık taslıyor, kıymeti yok.

Onun için, sıhhatliyen, aklınız başınızdayken, iktidar elinizde iken, istediğinizi yapmaya gücünüz yeterken, hayrı yapmaya çalışın! Son zamana bırakmayın! Belki ölüm anında, vermeye bile imkânınız olmaz. Söyleseniz, dinlemezler. Onun için, hayrı aklınız başınızdayken yapın; dereceleri, Allah'ın rızasını elde edin, kazanın.

Cimrilikten hiç bir şey hasıl olmuyor. Yâni, hiç bir velî, cimri değildir. Hiç bir Allah'ın sevgili kulu, cimri değildir. Geçen hafta da hadis-i şeriflerde geçti; ver, on mislini garanti ediyor Allah-u Teâlâ... Sen bir tane verirsen, on mislini veriyor. Karşılığını fazlasıyla veriyor.

f. Haramdan Hasıl Olana Cehennem Yaraşır

İbn-i Abbas'tan bir başka rivâyetle de deminki mânâ zikredilmiş:⁸

دِرْهَمٌ رِبًّا أَشَدُّ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ سِتَّةٍ وَثَلَاثِينَ زَنْيَةً
وَمَنْ نَبَتَ لَحْمَهُ مِنْ سُحْتٍ فَالنَّارُ أَوْلَى بِهِ

(هـب. عن ابن عباس)

RE. 284/2 (*Dirhemü riben eşeddü inda'llâhi min sittetin ve selâsîne zenyeten; ve men nebete lahmuhû min suhtin, fe'n-nâru evlâ bih.*) “Bir dirhemlik faiz, ribâ; Allah indinde otuz altı zinadan daha şiddetlidir, daha fenadır.

(*Ve men nebete lahmuhû min suhtin*) Kim böyle haramdan bir şey gelse, haramdan et hasıl olsa... İnsan yiyor, et oluyor, yağ oluyor, ne oluyorsa; vücuduna geçiyor o lokmanın faydası ya... Haramdan biten bir ete, insan vücudundaki haramdan biten bir ete, cehennem daha layıktır.”

Demek ki insan neden cehennemde yanıyor? Bak nerelerden, iş helâl lokmadan başlıyor. Demek ki, sen haramı yedin yedin, etin onla kuruldu, kemiğin onunla oldu, derin onunla teşekkül etti, sen uğraş gayrı...

⁸ Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.393, no:5518; Abdullah ibn-i Abbas RAdan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.209, no:9762; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XII, s.458, no:12296.

Onun için, bu kemâl yoluna giden büyüklerimiz, düşünmüşler, incelemişler kitapları –Allah cümlesinden râzı olsun, bizleri yollarından ayırmasın– diyorlar ki:

“–Bu yolun ilk işi helâl lokmadır!”

İlk iş... Çünkü, helâl lokmayı yedin mi bereket hasıl olur.

Birisinin çocuğu, komşu sürünün çanlarını çalmış. Komşu geliyor, diyor ki

“–Senin çocuk bizim çanları çalmış!” diye geliyor söylemeye. “Ama başka bir komşunun çocuğu kandırmış. Seninkinin iyi bir çocuk olduğunu duyduk! Herhalde ötekisi kandırmış.” diyor.

“–Hayır! Ben biliyorum, kusur bende!” diyor. “Bir keresinde bunun annesi, buna hamileyken; orada Bulgar malları, yağmalanmış mallar, –Edirne tarafında demek ki, Tekirdağ tarafında– yağmalanmış mallar, pişirip yiyorlardı kendini bilmezler... Hanım da o kızartma kokularını falan duyuyor.

‘–Hamiledir, canı çeker, onun için bundan yedir, bir zarara uğramasın!’ dediler.

O zaman istemeye istemeye yedirmiştim, çocuk da budur!” diyor.

Yâni, helâl lokma, insanı cennete götürür. Haram lokma da, bir defa bile yenilse, insanın başına bak nereden, olmadık bir yerden bir zarar açıyor gene...

Onun için, buradan bize çıkan ders nedir? Bir kere lokmamızı helâl ettireceğiz. Helâl lokma... Çalıştığımız yerden helâl para kazanacağız, helâl yerden para kazanacağız. Az da olsa helâline bakacağız, şüpheliden, haramdan kaçacağız. Çoluk çocuğumuza helâl lokma yedireceğiz.

Ebû Bekr-i Sıddîk RA'a kölesi bir yemek getirmiş, bir tabak içinde... Ondan sonra, almış yemiş. Çok açmış karnı, ağrıyormuş, acıyormuş yâni... Bizim gibi şimdi böyle yediğin önünde, yemediğin buzdolabında... Öyle değil ki o zaman. Yâni, Ebû Bekr-i Sıddîk fakir bir insan değil ama, icabında ne kadar hayr u hasenat yapmış, bütün malını Resûlüllah'ın uğrunda sarf etmiş bir zat-ı muhterem; ama aç... Çok açlık çekmiş. Kölesi de o sırada bir şey getirince, o lokmada bir tane almış, sonra sormuş:

“—Bu lokmayı sen nereden getirdin, bu tabağı?” diye.

İki rivâyet var. Ya bir kâfirin, o zamanki müşrikin düğünü varmış,

“—O düğünden hediye geldi!” diye söylemişler.

Veyahut da demiş ki,

“—Ben muska yazdım birisine de, oradan para kazandım, oradan aldım!” filan demiş.

Neyse, ikisi de güzel değil diye, yutmuş olduğu halde, parmağını sokmuş boğazına, kendisini kusturmuş, o lokmayı çıkarttırmış midesinden... Herhalde bu hadis-i şerifi duymuş ki Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz, ondan sonra da diyor ki:

“—Haramdan hâsıl olan ete cehennem yakışıır!”
diyor.

Onun için durdurmamış midesinde.

Allah bize helâl lokma yemeyi nasib etsin...
Haramdan korusun, kurtarsın...

İlk işimiz, işimizi düşünmek. Ben hangi işte
çalışıyorum? Bu işim haram mıdır, helâl midir?
Benim buradan aldığım paraya haram karışıyor
mu, karışmıyor mu? İlk önce oradan başlayın
işe... Ondan sonra, inşâallah helâl lokmayla
helâl işler, hayırlı işler yapılır.

g. Sıkıntıya Uğrayanın Duası

Ebî Bekre RA’dan. Peygamber SAS Efendimiz
buyurmuşlar ki:⁹

دَعَوَاتُ الْمَكْرُوبِ اللَّهُمَّ رَحْمَتِكَ أَرْجُو فَلَا
تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ وَأَصْلِحْ لِي شَأْنِي كُلَّهُ
لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ

(حم. ش. خ. في الأدب، د. حب. طب. عن أبي بكره)

⁹ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.745, no:5090; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.42, no:20447; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.250, no:970; Buhârî, *Edebü’l-Müfred*, c.I, s.244, no:701; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.117, no:869; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.20, no:29154; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.VI, s.167, no:10487; İbn-i Ebi’d-Dünyâ, *el-Ferecü Ba’de’ş-Şiddeh*, c.I, s.77, no:48; Taberânî, *Dua*, c.I, s.314, no:1032; Ebû Bekre RA’dan.

Mecmaü’z-Zevâid, c.X, s.197, no:17131; *Kenzü’l-Ummâl*, c.II, s.189, no:3422.

RE. 284/3 (*Deavâtü'l-mekrub: Allâhümme rahmeteke ercû, felâ tekilnî ilâ nefsî tarafete aynin, ve aslih lî şe'nî küllehû, lâ ilâhe illâ ente.*)

“Bir derde, belâya, üzüntüye uğramış olan kimsenin duası şudur:” Peygamber Efendimiz dua öğretiyor yâni, başına bir dert gelirse, bir sıkıntıya uğrarsan, sıkışırsan, başın sıkışırsa; başı sıkışan insanın duası şudur diye dua tarif ediyor. Öğrenebilen Arapça'sını öğrensin, öğrenemeyen Türkçe'sini hatırında tutsun:

(*Allâhümme rahmeteke ercû*) “Ya Rabbi! Ben senin rahmetini ümid ediyorum. Rahmetini umuyorum. Sen geniş rahmet sahibi bir Zât-ı Celîlsin, rahmetini ummaktayım. (*Felâ tekilnî ilâ nefsî tarafata aynin*) Bir göz yumup açıncaya kadar bile olsa, beni nefsimle terk etme, bırakma! Nefsimle baş başa bırakma, kurtar beni nefsimden... Beni nefsimle bırakma ya Rabbi, bana sen sahip ol... (*Ve aslihlî şe'nî küllehû*) İşimin cümlesini ıslah eyle. Hallediver benim işimi... (*Lâ ilâhe illâ ente*) Senden başka mâbud yok, senden başka ilâh yok ki ben kimin kapısına varayım? Sen kabul edersen edersin...”

Başka bir büyük [İbrâhim ibn-i Edhem] de diyor ki:

إِلٰهِي عَبْدُكَ الْعَاصِي أَتَاكَ

مُقِرًّا بِالذُّنُوبِ فَقَدْ دَعَاكَ

وَإِنْ تَغْفِرْ فَأَنْتَ أَهْلٌ لِّذَاكَ

وَإِنْ تَطْرُدْ فَمَنْ يَرْحَمُ سِوَاكَ

İlâhî, abdûke'l-àsî etâkâ,

Mukırren bi'z-zenbi fekad deâkâ,

Fein terham, feente ehli'r-ridâkâ;

Fein tadrud, femen yerham sivâkâ?

(İlâhî! Abdûke'l-àsî etâkâ) “Ya Rabbi, senin şu asi kulun senin kapına geldi. *(Mukırren bi'z-zenbi fekad deâkâ)* Günahını itiraf etmiş, sana el açmış dua ederek geldi.

(Fein tağfir feente ehli'r-ridâkâ) Eğer mağfiret edersen, rahmet edersen; sen layıksın rahmet etmeye, merhamet etmeye, şanındandır. *(Fein tadrud femen yerham sivâkâ)* Ama kapından kovarsan senden başka bize kim merhamet eder? Başka kapı yok!”

İşte böyle bir derde uğramış zat da, Peygamber Efendimiz'in tavsiye ettiği şu şekilde dua edecek:

(Allâhümme rahmeteke ercû, felâ tekilnî ilâ nefsî tarafete aynin, ve aslih lî şe'nî küllehû, lâ ilâhe illâ ente.) “Yâ Rabbi, senin rahmetini ümid etmekteyim. Beni bir an bile nefsim koma, nefsim bırakma, işimi cümleten ıslah ediver, hallediver; senden başka ilâh yok yâ Rabbi!”

Bak, “Nefsim bir an bile bırakma!” dedi Peygamber Efendimiz duada... Demek ki, bu nefis ne kadar tehlikeli bir mahlûk ki, bir an bile insan onun eline, pençesine düşerse; kim bilir ne zararlara uğratıyor? Yerden yere vuruyor insanı.

İçki içen nefisten içiyor... Zina eden nefisten ediyor... Kızan nefisten kızıyor... Asi olan nefisten asi oluyor... Namaz kılmayan, tembelleniyor; nefisten... Her türlü kötülük nefisten geliyor.

Yâ Rabbi, bizi de bir an bile nefsimize koma! Bize de tevfikini yâr ve refik eyle... Hidayet üzere dâim eyle... Bizi nefis düşmanına karşı, Şeytan düşmanına karşı, hevâ-i nefse karşı, dünya zevklerine, lezzetlerine karşı hıfz u himayende dâim eyle... Yolunda kâim eyle yâ Rabbi!

h. Dinin Direği ve Temeli

Hız. Aişe-i Sıddîka Validemiz, Ümmü'l-mü'minîn RA bize naklediyor. Bakın ne buyurmuş Peygamber SAS Efendimiz:¹⁰

دَعَامَةُ الدِّينِ وَأَسَاسُهُ الْمَعْرِفَةُ بِاللَّهِ وَالْيَقِينُ
وَالْعَقْلُ النَّافِعُ قِيلَ وَمَا الْعَقْلُ النَّافِعُ قَالَ الْكَفُّ
عَنْ مَعَاصِي اللَّهِ وَالْحِرْصُ عَلَى طَاعَةِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ
(الديلمى عن عائشة)

RE. 284/4 (*Diâmetü'd-dîni ve esâsühû el-ma'rifetü bi'llâhi, ve'l-yakîn, ve'l-aklu'n-nâfi'*. Kîle: *Ve me'l-aklu'n-nâfi'*. Kàle: *El-keffu an meâsi'llâh, ve'l-hırsu alâ tâati'llâhi azze ve celle.*)

¹¹ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.222, no:3077; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.683, no:7047; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XII, s.465, no:12312.

Bunu hiç hatırımızdan çıkartmayalım, iyice öğrenelim:

(*Diâmetü'd-dîni ve esâsühû*) “Dinin direği ve temeli,” Diâme, temel, direk demek yâni. Dinin direği ve temeli neymiş bakalım... Çünkü bir bina direksiz olursa, temelsiz olursa bina durur mu? Durmaz, yıkılır... Temel lâzım, sağlam direk lâzım! Dinin demek ki dayandığı şey, onsuz olamayacağı şey neymiş? (*El-ma’rifetü bi’llâhi*) “Allah-u Teâlâ Hazretleri’ni bilmektir, ma’rifetullahtır...”

“—Ben Allah’ın kuluyum!” diyorsun, kimin kulu olduğunu bil! Ne, ne gibi evsaf ile muttasıftır Rabbimiz, ne gibi sıfatları vardır, nasıldır; bil!

Allah-u Teâlâ Hazretleri’ni tanıyan kimsenin, onun güzelliklerine, onun kudretine, onun lütuflarına, onun cömertliğine, onun adaletine hayran olmaması mümkün değil...

Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin sıfatlarını şöyle bir düşünöver! Şu kâinatta kaç çeşit çiçek var? Kaç çeşit yaprak var? Bak, bir yaprağı niye o kadar çeşitli yapmış? Sonsuz sanat sahibi Allah-u Teâlâ. Hiç zor gelmiyor ki... Çeşit çeşit yaratmış.

Sonsuzsayıdacanlı yaratmış. Gözlegörülmecek kadar küçük canlılar da var. Karanlık yerde de yaşıyor, yerin altında da yaşıyor, suyun içinde de yaşıyor, havada da yaşıyor. Ne sanat, ne kudret... Sonra lütufları, ihsanları, iyilikleri, her türlü kemâl ile muttasıf... Hâsılı Allah-u Teâlâ Hazretleri’ni tanımak lâzım!

Çoğumuz Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin Esmâ-i Hüsnâsını bilmeyiz. İtikad kitaplarımızda Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne nasıl inanmamız lâzım geldiği bize tarif edilmiştir. Yanlış inançlar anlatılmıştır.

“—Allah-u Teâlâ Hazretleri tektir. Eşi, şeriki, nazîri yoktur.” deriz; ama onu hayatımıza intikal ettirmemiştir.

“—Allah tektir, Allah'tan başka mâbud yoktur!” diyorsun “Allah'tan başkasına tapılmaz!” diyorsun, nefesine tapıyorsun. Nefsinin buyruğunu tutuyorsun. Paraya tapıyorsun, mevkiye tapıyorsun, makama tapıyorsun... Bir çeşit gizli şirk oluyor gene... Yâni, evet bir putun karşısına geçip de eğilmiyorsun; ama Allah'tan gayrı bir şeyin önünde eğilip ona uyuyorsun.

İşte Allah'ı tanımak... Dinin esası bu...

Onun için, Allah'ı tanımak nasıl olacak? Tabii, kitapları okuyacağız, itikad kitaplarını okuyacağız. Bir de Allah-u Teâlâ Hazretleri sana ma'rifetullahı ihsan edecek. O vermezse sen nereden alırsın, mümkün mü? Mümkün değil! Allah-u Teâlâ verecek sana ma'rifetullahı... Vermesi için de sen onun önünde diz çökeceksin, boyun bükeceksin, hiç kimsenin görmeyeceği yerde ve zamanda gözyaşı döküceksin:

“—Ya Rabbi, ben çok câhil kaldım, çok gâfil kaldım. Sana gerektiği şekilde kulluk edemedim, seni zikredemedim, sana şükredemedim, seni bilemedim, tanıyamadım. Affet ya Rabbi, beni bu zulmetten kurtar, bu

karanlıktan çıkar... Beni nuruna kavuştur, bana hidayet eyle, benim elimden tut, beni nefsimi bırakma, bana yardımcı ol, bana ma'rifetini, muhabbetini ihsan et!" diye yalvaracaksın, yakaracaksın, ağlayacaksın, gözün ıslanacak, sakalın ıslanacak, dizlerin ıslanacak; ağlaya, ağlaya, ağlaya...

O da sana ihsan edecek ma'rifetullahı... Ondan sonra gözünde, gönlünde nur belirecek. O verecek yâni, onun vermesi için de, al eline bakalım tesbihi de biraz çalış. Tembel tembel durup, ondan sonra ihsân iste... Çalışmaya dünyada bile ekmek vermiyorlar.

Sonra, (*ve'l-yakîn*); samimî, şeksiz şüphesiz inanç. "Dinin esası ma'rifetullahtır ve yakîndir." Yâni, samimi, şeksiz şüphesiz, tereddütsüz imandır.

İnsan tabii böyle Allah'ı düşününce, tenhalarda Allah'ı düşününce; Allah da lütfeder. Lütfedince de lütuflarını gördükçe bir muamele oluyor, alış-veriş oluyor. Sen kulluk ediyorsun, o sana ihsan ediyor, tanırsın, bilirsin artık. İhsanını gördüğü şahsı insan inkâr eder mi? Lütfedi ediverir, lütfedi ediverir. Sende de artık yakîn hasıl olur.

Yâni, Allah yok diyenlere gülersin.

"—Yâhu, her gün nimetini, ihsanını görüp duruyorum, lütfunun tecellisini görüp duruyorum, sen ne diyorsun yâhu?" dersin, güler geçersin.

İşte o yakîni vermesi için de boyun büküp yalvarmak lâzım.

Dünya için kaç saat çalışıyorsun?

“—Sabah sekizde gidiyorum, akşam sekizde geliyorum; on iki saat!”

“—Ondan sonra!”

Dünyaya rahat çalışayım diye gece dinleniyorsun. Çünkü gece dinlemezsen, dünyaya rahat çalışmıyor. Sekiz saat de gece uyuyorsun, on sekiz saat... E, ne kaldı geriye? Biraz da ahirete çalış bakalım. Bir saat, bir saat çalışmıyor yâni insan ahiret için, Allah'ın rızasını kazanmak için, bir saatini harcamak çok geliyor...

Camiye gider, sünneti kılmaz, duayı beklemez; hop gene işe gider; veyahut camiye gelmez. Farzından hemen kestirme namaz kılar. O da bir şey gene, hani hiç kılmayanın yanında o da bir derece... Ama yâni severek, gözümün bebeği namaz demiş Peygamber SAS Efendimiz. Şu namazdan, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin huzuruna çıkmaktan tatlı şey var mı? Onun önünde eğilmekten tatlı şey var mı? Allah, namazın, ibadetin, ona kulluğun lezzetini ihsan etsin cümlemize...

Dinin direği; birisi ma'rifetullah, birisi yakîn, yâni şeksiz iman... O hepsi birbirine bağlı. Üçüncü bir şey söylüyor Rasûlüllah SAS Efendimiz:

(El-aklu'n-nâfiu) “Faydalı akıl!” diyor. Dinin temeli bir de akılmış. Ama herkesin akı var. Puta tapıcı da, “Ben akılıyım!” der, deliyim demez ki kimse... Deli bile “Ben deliyim!” demez, deli desen kızar. Kendisine akıllı sanır deli bile. Hiç kimse akılsızlığı kendisine yakıştırmaz. Akl-ı nafî' diyor yâni faydalı akıl.

(Kile: *Ve me'l-aklu'n-nafî*) Diyorlar ki:

“—Bu faydalı akıl nedir ya Rasûlallah? Nasıldır?”

Evet, faydalı aklın ne olduğunu bilirler de yâni “Akıllı olan, faydalı akla sahip olan, akl-ı selime sahip olan insan nasıl hareket eder?” demek istiyorlar. Yâni, “Evet, anladık; akıl; ama akıllı insan ne yapar?” demek istiyorlar.

Peygamber Efendimiz de o zaman, onların anlayacağı şekilde tarif ediyor. Diyor ki:

(Kâle: *El-keffu meâsi'llâh*) “Allah’a isyan yollarından eli, eteği çekmektir.”

Sen Allah’a isyan etmekte devam ediyor musun? Profesör de olsan, aklın yok senin yâ! Aklın olsaydı, Allah’a asi olmazdın. Çünkü, sana azap edecek. Onca kudretiyle, “Ben intikam alacağım!” diyor. *Azîzün züntikâm*; cehennemde atacak, cehennemde azap edecek o kudretiyle. Yâni, korkmuyor musun cehennemden? Akılsa, insan kendisini öyle tehlikeye atar mı?

“—Şu sokaktan geçerken bir yıkılmaya maruz ev var. Sallantıda, ha yıkıldı, ha yıkılacak!” deseler; akıllı insan o sokaktan mı geçer, alt sokaktan mı gider? Aşağıdaki sokaktan geçer, “Belki üstüme yıkılır!” der.

Ahret hayatı ebediyyen tehlikeye girecek, aldırmayan insana akıllı denir mi? Günahlardan el çekecek; bir... (*Ve'l-hırsu alâ tâati'llâhi azze ve celle*) “Allah’a itaat etmeye, Allah’a kulluk ve ubudiyet göstermeye, ibadet etmeye hırs duyacak, heves duyacak içinden.” Akıl bu...

h. Zekî İnsan Kimdir?

Peygamber SAS Efendimiz bir başka hadis-i şerifinde buyurmuş ki:¹²

الْكَيْسُ مَنْ دَانَ نَفْسَهُ وَعَمِلَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ وَالْعَاجِزُ
مَنْ أَتْبَعَ نَفْسَهُ هَوَاهَا وَتَمَنَّى عَلَى اللَّهِ الْأَمَانِيَّةَ

(ط. حم. ت. ه. حل. ق. ك. عن شدّاد بن أوس)

RE. 229/7 (*El-keyyisü men dâne nefsehû, ve amile limâ ba'de'l-mevt*) “Zeki insan, nefsinin dizginleyen, zabt u rapt altına alan ve ahiret için hazırlanandır. (*Ve'l-âcizü men etbea nefsehû hevâhâ*) Ahmak kul da, nefsinin arzusu peşine kendisini takıp, sürüklettiren, (*ve temennâ ale'llâhi'l-emâniyyeh*) ‘Allah Gafur’dur Rahim’dir, beni affeder, onun rahmeti çoktur!’ diye Allah’a temenni besleyen kimsedir.”

¹² Tirmizî, Sünen, c.IV, s.638, no:2459; İbn-i Mâce, Sünen, c.II, s.1423, no:4260; Ahmed ibn-i Hanbel, Müsned, c.IV, s.124, no:17164; Hâkim, Müstedrek, c.I, s.125, no:191; Tayâlisî, Müsned, c.I, s.153, no:1122; Taberânî, Mu'cemü'l-Kebîr, c.VII, s.281, no:7141, 7143; Taberânî, Mu'cemü's-Sağîr, c.II, s.107, no:863; Beyhakî, Şuabü'l-İman, c.VII, s.350, no:10546; Beyhakî, Sünenü'l-Kübrâ, c.III, s.369, no:6306; Ebû Nuaym, Hilyetü'l-Evliyâ, c.I, s.267; Taberânî, Müsnedü's-Şâmiyyîn, c.I, s.266, no:463; Kudâî, Müsnedü's-Şihâb, c.I, s.140, no:185;

Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, c.3, s.310, no:4930; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, Muhâsebetü'n-Nefs, c.I, s.19, no:1; Abdullah ibn-i Mübârek, Zühd, c.I, no:56, no:171; Hatîb-i Bağdâdî, Târih-i Bağdad, c.XII, s.50, no:6430; İbn-i Adiy, Kâmil *fi'd-Duafâ*, c.II, s.39; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXI, s.186; Şeddâd ibn-i Evs RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.679, no:7036; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1024, no:2029.

Neden? Hazırlık yapmıyor, Allah'ın rahmeti öyle hazırlıksız insana gelir mi? Onu düşünmüyor. Peygamber Efendimiz, "Zeki insan, kendi nefisini dizginleyip de ahirete hazırlanandır!" diyor. Burada da aynı kapıya çıkıyor.

Akıl neymiş? Faydalı akıl, akl-ı selim? Allah'a isyan yollarından el eteği çekmek... Allah'a ibadete yönelmek... Ne olacak? Yâni gündüz dünyaysa, gece ahirete çalış. Televizyon seyretme, gazete okuma, uykundan bir saat eksik uyu; Allah'a ibadet et! Yaptığın işi doğru düzgün yapmaya çalış. Bir namaz kılıyorsun, aklın yine işte...

"—Ahmed Efendi'ye beş yüz lira vermişim, acaba üstünü aldım mı, almadım mı? Filanca yere mal gönderilecekti, aman namazdan gittikten sonra adama söyleyelim de, onu da paketlesin, bilmem ne!"

E, sen namaz mı kılıyorsun, ticarethanede misin? Hâlâ ticarethanenin şeyi devam ediyor. Hiç olmazsa camiye geldiğin zaman ibadetini iyi yap.

Eh, bu hadis-i şerif bize nasihat olarak yeterdi zaten... Burada keselim!

Demek ki dinin esası, temeli, direği; Allah'ı bilmek, ma'rifetullah ve şeksiz, şüphesiz imana sahip olmak ve akl-ı nâfiye, faydalı akla sahip olmaktır. O akıl da ne demekmiş; günahlardan el çekmek, Allah'a taate rağbet etmek, Allah'a ubûdiyete rağbet etmektir.

Mevlâ bizi ma'rifetullahâ vâsıl, yakîn sahibi, akıl sahibi kimse eylesin... Günahlardan hıfz u himaye eylesin... Günahlara elimizi eteğimizi bulaştırtmasın... Gönlümüzü karartmasın... Allah'a ibadetin zevkini, şevkini duyan kimseler arasına bizleri de kabul eylesin. Seve seve kendisine kulluk yapmayı nasib ve müyesser eylesin...

Fâtiha-i Şerîfe mea'l-besmele-i şerife!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

29. 09. 1998 - AVUSTRALYA

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü